

Fredagen den 30 april

Fredagen den
30 april 1971

Kl. 10.00

§ 1 Minnesord över avlidna ledamöter av kammaren

Herr TALMANNEN yttrade:

Meddelandet att två av våra kammarkamrater, Arvid Enarsson och Lars Larsson i Lotorp, lämnat oss fyller oss alla med sorg.

Arvid Enarsson bevistade i år sin tionde riksdag. Efter att tidigare ha varit verksam inom bevillningsutskottet och bankoutskottet var han vid sitt frånfalle ledamot av finansutskottet och suppleant i skatteutskottet och lönedelelegationen. Speciellt intresserade han sig för skattefrågor och skogsfrågor. Redan från unga år innehade han kommunala förtroendeuppdrag, och han tillhörde under många år landstinget.

Arvid Enarssons handlande präglades av saklighet och gott omdöme, hans personliga uppträdande av anspråkslöshet och vänlighet.

Lars Larsson i Lotorp bevistade i år sin sextonde riksdag. Han var vid sin bortgång ordförande i socialförsäkringsutskottet och vice ordförande i Nordiska rådets svenska delegation. Under en lång följd av år har han gjort värdefulla insatser som ordförande eller ledamot i statliga utredningar. Han var en av våra förnämsta experter på socialförsäkringens område och beträffande studiesociala frågor.

Lars Larssons omfattande sakkunskap var en stor tillgång för arbetet i utskott och kammare. Vi sörjer över att det inte blev honom förunnat att fullfölja de uppgifter för vilka han var så sällsynt väl skickad. Framför allt minns vi honom emellertid som en i ordets djupaste mening god kamrat, vars hjälpsamhet och generositet inte tycktes känna några gränser. Under den svåra sjukdom som nu blivit honom övermäktig visade han en livsvilja och själsstyrka som imponerade.

Våra bortgångna kamrater Arvid Enarsson och Lars Larsson lämnar ett stort tomrum i vår krets. Vi betygar vår aktning för deras livsgärning och lyser frid över deras minne.

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

§ 2 Justerades protokollen för den 22 innevarande månad.**§ 3 Meddelande ang. nästa veckas sammanträden**

Herr TALMANNEN yttrade:

I enlighet med den preliminära planen hålls bordläggningsplenium tisdagen den 4 maj kl. 16.00 och arbetsplena onsdagen den 5 maj kl. 10.00, torsdagen den 6 maj kl. 14.00 och fredagen den 7 maj kl. 10.00. Onsdagens sammanträde och eventuellt torsdagens sammanträde fort-

*Bidrag till främ-
jande av
företagsutveckling
m. m.*

sättes på kvällen. Fredagssammanträdet inleds med behandling av utskottsbetänkanden, varefter interpellationer besvaras. Behandlingen av utskottsbetänkanden avslutas senast omkring kl. 15.30.

§ 4 Föredrogs och hänvisades motionerna nr 1453 – 1457 till jordbruksutskottet och nr 1458 till skatteutskottet.

§ 5 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna nr 114 och 115.

§ 6 Föredrogs kulturutskottets betänkande nr 10 i anledning av motion om ökad spridning av statsbidragen till teatergrupper.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 7 Vissa anslag inom industridepartementets verksamhetsområde

Föredrogs näringsutskottets betänkande nr 13 i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar i statsverkspropositionen om vissa anslag för budgetåret 1971/72 inom industridepartementets verksamhetsområde jämte motioner.

Punkterna 1–4

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 5

Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m.

Kungl. Maj:t hade (punkten B 2, s. 16–18) föreslagit riksdagen att till Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m. för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 400 000 kronor.

I motionen 1971:1069 av herr Eriksson i Ulfsbyn m. fl. hemställdes att riksdagen skulle till Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m. bevilja ett anslag av 2 700 000 kronor.

Utskottet hemställde

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1971:1069 till Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m. för budgetåret 1971/72 anvisade ett reservationsanslag av 2 400 000 kronor.

Reservation hade avgivits

1. av herrar Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Ericsson i Åtvidaberg (fp) och Sjänell (c) samt fru Hambræus (c), som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1971/1069 till Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m. för budgetåret 1971/72 anvisade ett reservationsanslag av 2 700 000 kronor.

Herr ANDERSSON i Örebro (fp):

Herr talman! Till punkten 5 i näringsutskottets betänkande nr 13 har fogats en reservation som bygger på en motion, nr 1069, där det begärs en höjning av anslaget till kursverksamhet vid statens institut för företagsutveckling med 300 000 kronor utöver vad departementschefen har föreslagit.

Statens institut för företagsutveckling bedriver en omfattande utbildningsverksamhet. Antalet kursdeltagare per år är omkring 20 000, antalet kurstyper ca 250 och det totala kursantalet omkring 1 000. Den genomsnittliga kurslängden är omkring 35 timmar. Omkring två tredjedelar av deltagarna beräknas komma från mindre och medelstor industri, men andelen för de mindre företagen minskar termin för termin. Denna minskning synes ha ett direkt samband med successivt genomförda avgiftshöjningar. Två tredjedelar av finansieringen bestrides av kursavgifterna.

Enligt Kungl. Maj:ts instruktion skall SIFU i första hand främja de mindre och medelstora företagens utveckling genom utbildning, rådgivning, provning och konsultation. Den helt dominerande verksamhetsgrenen är emellertid kurssidan. I motsats till all annan samhällelig utbildning och den kursverksamhet som bedrivs av studieförbunden m. fl. har staten genom institutet satsat allt mindre och mindre på yrkesfortbildningen.

SIFU-kurserna betraktas av statsmakterna som en investering avsedd att öka företagets lönsamhet, en åtgärd som följaktligen bör bekostas av företagen själva. Statsrådet Wickman sade i statsverkspropositionen 1970, bilaga 15, s. 39, att institutets självfinansieringsgrad skall ytterligare ökas. Högst besynnerligt, enligt min mening! Kommer inte den tekniska, ekonomiska och naturvetenskapliga *akademiska* utbildningen näringslivet till godo då? Eller skall regeringen i första hand satsa på dem som redan nu har en bra utbildning? Vi är alla överens här i riksdagen att vi vill öka jämlikheten även inom utbildningens område och minska klyftorna. Är det enligt regeringens uppfattning mera angeläget att folk får lära sig pörslinmålning, flamsk vävnad och engelska på studieförbunden än försöka fortbilda sig inom sitt eget yrke? Den kraftiga satsningen på folkbildning och kraven på ökade kursavgifter på SIFU genom ökad självfinansiering skulle kunna tyda på detta. Självfallet har jag ingenting emot att man satsar på en ökad folkbildning, men jag tycker att det anslag som SIFU får för ren yrkesutbildning är alltför litet i förhållande till vad som satsas på folkbildningen.

Det stora flertalet av kursdeltagarna på SIFU är personer som endast har en sexårig folkskola bakom sig plus någon form av yrkesutbildning, och de flesta av dessa kommer till institutets kurser på eget initiativ. För dessa människor är institutets kursavgifter, ca 100 kronor per dag, en tung post, och ofta medför en kursvecka ett bortfall av arbetsinkomst. Att de mindre och medelstora företagen också börjar dra sig för att skicka folk till SIFU-kurser är helt naturligt.

För storindustrin spelar kursavgifterna ingen större roll. Den har råd att betala, och det kommer allt fler från det hållet på SIFU:s kurser för varje år som går. Och vilka personer väljer då företagen till kurserna? Naturligtvis de bäst utbildade, de välkammade och välanpassade. Jag har

Nr 74

Fredagen den
30 april 1971

*Bidrag till främjande av
företagsutveckling
m. m.*

precis samma uppfattning som fackföreningsrörelsen i denna fråga, som med rätta kritiserar den nuvarande vuxenutbildningen i vårt land som i hög grad ett tillskott för dem som redan har ett bättre utbildningsläge. Därför måste vikten läggas vid att ta vara på den näringspolitiska och näringsinriktade utbildningen. Om det inte sker en ökad satsning på yrkesinriktade kurser med en vettig kursavgift, kommer fler och fler av de mindre företagen att få avstå från att skicka folk till SIFU:s kurser.

Yrkeskolans integration i den gymnasiala skolan kommer att medföra att den skolmässiga utbildningen oftast blir tvåårig och att yrkesteknik och dylika ämnen får mindre antal undervisningstimmar än tidigare, medan antalet timmar för allmänna ämnen kommer att öka både absolut och relativt. Detta i kombination med den ökande tekniska specialiseringen inom näringslivet torde komma att medföra stora problem för de mindre företagen, som ofta saknar möjligheter att ordna en systematisk inskolning, färdigutbildning och fortbildning för de personer som kommer från de yrkesutbildande linjerna i framtiden. Genom höga kursavgifter hindrar man sedan de mindre företagens utveckling i utbildningshänseende – detta måste väl bli konsekvensen av de höga avgifter som nu tillämpas på SIFU.

I reservationen som stöder kravet i motion 1069 på höjt anslag motiverar vi våra synpunkter med konstaterandet att SIFU:s kurser har ett mindre antal deltagare från den mindre industrin och hantverket än tidigare och att storföretagen, som har möjligheter att satsa på den här formen av kursverksamhet, kommer att sända ökat antal deltagare. Det står, såvitt jag kan bedöma, helt i strid med den målsättning man skall ha för SIFU, nämligen att i första hand stödja kursverksamheten för personal hos de mindre och medelstora företagen.

Utskottet är inte berett att tillstyrka vår framställning utan yrkar avslag med hänvisning till den kommerskollegieutredning som väntas lägga fram förslag under 1971. Utskottet ger ingen antydan om någon form av lättnader vad gäller kursavgifter. Statsutskottet sade förra året i sitt utlåtande att man fann det angeläget att kursavgifterna skulle hållas på en rimlig nivå. Vi reser anser inte att det är rimligt att en arbetstagare eller en mindre företagare skall betala en kursavgift på 100 kronor per dag, samtidigt som han får ett stort inkomstbortfall.

Därför, herr talman, vill jag yrka bifall till reservationen 1 vid punkten 5.

Herr SVANBERG (s):

Herr talman! Låt mig erinra om att den utbildningsorganisation som vi talar om, institutet för företagsutveckling, är en relativt ny institution. Den har i stora stycken ännu inte funnit sin form. Därför anser sig utskottsmajoriteten kunna tillstyrka propositionens förslag, som dock innebär en ökning med 100 000 kronor. Frågor rörande det här institutet behandlas för närvarande i två olika utredningar, nämligen kommerskollegieutredningen och delegationen för den mindre och medelstora företagsamheten.

Jag kan i långa stycken hålla med herr Andersson i Örebro i hans motivering för att det behövs ökad utbildning även för företagsledarna

inom den mindre industrin. Det har dock skett en tämligen god förstärkning här, och det är också en fråga om att denna institution skall hitta sina former och komma in på vad som skall vara dess huvuduppgift. I vissa avseenden är det kanske inte helt klart med det.

Med hänvisning till att frågan är föremål för behandling i inte mindre än två utredningar, att årets förslag innebär en utökning med 100 000 kronor och att det är en relativt ny organisation ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr ANDERSSON i Örebro (fp):

Herr talman! Den höjning som utskottets ordförande ansåg vara rimlig låg alltså på 100 000 kronor. Som jag tidigare sade och som bestyrks av den statistik SIFU har omfattade SIFU:s kursverksamhet 20 000 personer. En höjning på 100 000 kronor blir inte så särskilt mycket till varje kursdeltagare.

På SIFU:s kurser, som ofta har ungefär samma målsättning som de arbetsmarknadskurser som bedrivs och som är kostnadsfria, har SIFU alltså att ta ut en avgift på ca 100 kronor per dag. Höjningen av anslaget med 100 000 kronor i år stimulerar inte till ett ökat deltagande från den mindre och medelstora företagsamheten.

Herr SVANBERG (s):

Herr talman! Jag skall inte bestrida herr Anderssons i Örebro uppgift att det i vissa fall kan utgå en avgift på upp till 100 kronor per dag; det kan säkerligen ha hänt vid vissa speciella kurser. Det är dock inte regel att det är så dyra kurser.

Jag vill påpeka att SIFU i de allra flesta län åtnjuter anslag från landstinget för den här verksamheten. Situationen är inte mer alarmrande än att man kan invänta förslag från de två utredningarna. Det är dock en höjning med 100 000 kronor, och det är fråga om en relativt ny verksamhet. Det gäller även för SIFU att finna sin form.

Jag yrkar därför fortfarande bifall till utskottets förslag.

Herr ANDERSSON i Örebro (fp):

Herr talman! Av den kursbok som SIFU har framgår det klart att den genomsnittliga kostnaden ligger på ca 100 kronor per dag.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Andersson i Örebro begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 13 punkten 5 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Nr 74

Fredagen den
30 april 1971

*Bidrag till främ-
jande av
företagsutveckling
m. m.*

Fredagen den
30 april 1971

*Omställningsfräm-
jande åtgärder för
textil- och konfek-
tionsindustrierna*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Andersson i Örebro begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	194
Nej	–	120
Avstår	–	3

Punkterna 6–8

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 9

Omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna

Kungl. Maj:t hade (punkten B 6, s. 22–60) föreslagit riksdagen att

1. godkänna av chefen för industridepartementet förordade riktlinjer för omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna,

2. till Omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor.

I denna punkt hade behandlats

dels motionen 1971:276 av herr Ernulf m. fl.,

dels motionen 1971:279 av herr Persson i Heden m. fl.,

dels motionen 1971:282 av herr Sjönell m. fl., vari hemställts att riksdagen skulle besluta att det föreslagna stödet till Omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna utvidgades till att omfatta även marknadsundersökningar,

dels motionen 1971:430 av herr Andersson i Örebro m. fl.,

dels motionen 1971:1081 av herr Magnusson i Borås m. fl., såvitt nu var i fråga.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen med avslag på motionen 1971:282 godkände av chefen för industridepartementet förordade riktlinjer för omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna,

2. att riksdagen till Omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna för budgetåret 1971/72 anvisade ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor,

3. att riksdagen i vad avsåg utredning av beredskapen i fråga om viss varuförsörjning skulle avslå

a) motionen 1971:276,

b) motionen 1971:297,

c) motionen 1971:430,

d) motionen 1971:1081 såvitt nu var i fråga.

Reservation hade avgivits

2. av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Ericsson i Åtvidaberg (fp), Sjönell (c) och Hovhammar (m)

samt fru Hambraeus (c), som ansett att utskottet under 1 bort hemställa, att riksdagen — med bifall till motionen 1971:282 — godkände av chefen för industridepartementet förordade riktlinjer för omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna med den ändringen att statliga bidrag för omställningsfrämjande åtgärder skulle kunna utgå även för marknadsundersökningar.

Herr SJÖNELL (c):

Herr talman! Såsom framgår av detta utskottsbetänkande innebär industriministerns nu föreliggande förslag en komplettering av 1970 års riksdags beslut om exportfrämjande åtgärder för TEKO-industrin. Det föreslås bl. a. att statliga bidrag för omställningsfrämjande åtgärder om 7,5 miljoner kronor för en treårsperiod ställs till förfogande för företag som önskar vidtaga översyn av sin sortiments- och fusionspolitik samt göra en organisatorisk uppbyggnad men som saknar personella resurser härför. Det är den väsentliga innebörden i vad departementschefen föreslår. Det anförs att särskild inriktning skall ske på företagets behov av specialisering samt utredning av lämpligheten av samarbete med andra tillverkare.

Översynen kan, enligt vad TEKO-utredningen har sagt under sitt arbete och i sitt betänkande, ske genom olika slags undersökningar, som kan vara lämpliga i detta sammanhang, t. ex. rationaliseringsundersökningar, organisatoriska undersökningar, marknadsundersökningar och fusionsundersökningar.

Departementschefen har i stora delar — ja, i de flesta — samma syn som TEKO-utredningen på målsättningen. Han delar även TEKO-utredningens syn på vilka undersökningar som erfordras i sammanhanget, utom på en enda punkt, nämligen när det gäller marknadsundersökningar. Såvitt jag kan förstå, herr talman, måste departementschefens ställningstagande på denna punkt vara ganska förvånande. Jag kan inte begripa varför man tagit undan en så pass väsentlig del som marknadsundersökningar. Jag har sagt vid andra tillfällen, bl. a. i samband med utskottsbehandlingen, att det förefaller vara en lapsus. Det är uppenbarligen inte fråga om okunnighet — den största kompetens präglar nämligen TEKO-utredningens undersökningar och förslag och även departementets förslag i de här sammanhangen — och inte heller om något missgynnande av den mindre TEKO-industrin från herr Wickmans sida; det vet jag från hans åtgärder i andra sammanhang. Följaktligen måste det såvitt jag kan förstå vara något slags lapsus.

Om den mindre industrin har vi talat många gånger från den här talarstolen, och vi får väl anledning att göra det även i fortsättningen. Emellertid har den mindre industrin framför allt i TEKO-branschen visat en osedvanlig motståndskraft. Vi har gång efter annan under de senaste decennierna upplevt s. k. TEKO-kriser, och när man har sammanfattat resultaten av dessa kriser har det visat sig att just de mindre och medelstora textil- och konfektionsindustrierna har varit förvånansvärt motståndskraftiga. De har alltså varit och är fortfarande i högsta grad värda att satsa på. Jag tror för övrigt att man kan konstatera — och expertisen har väl gjort det — att strukturen just i den här speciella

Fredagen den
30 april 1971

*Omställningsfräm-
jande åtgärder för
textil- och konfek-
tionsindustrierna*

industribranschen är sådan att den mycket väl lämpar sig för mindre och medelstora industrier.

TEKO-utredningen hade föreslagit marknadsundersökningar som lämpliga åtgärder i det här sammanhanget. Jag vill notera, herr talman, att inte en enda remissinstans har gjort någon invändning emot TEKO-utredningens förslag just på den punkten. Och i raden av remissinstanser återfinnes de allra mest sakkunniga och kompetenta på det här området, och de har som sagt inte uttryckt någon negativ inställning utan tvärtom tillstyrkt att marknadsundersökningar kommer med.

Departementschefen anger två huvudmotiv för det aktuella stödet, dels specialiseringsmotivet, dels att man skall försöka initiera samarbete med andra tillverkare. I båda fallen utgör marknadsundersökningar i vårt moderna näringsliv en förutsättning för meningsfulla satsningar. Om bidragen inte får användas, som departementschefen här säger, för just marknadsundersökningar, blir det dessutom – vilket jag har varit inne på tidigare – en diskriminering av mindre företag, och det kan inte vara det som herr Wickman har varit ute efter.

För att nå de av departementschefen angivna två huvudmålen, specialisering och samarbete med andra företag, måste man – och det har TEKO-utredningen och även herr Wickman angivit som en grundläggande åtgärd – ta till en mycket viktig sak, nämligen en sortimentsöversyn. Om jag minns rätt understryker herr Wickman åtminstone två eller tre gånger vikten av just sortimentsöversyner. Om marknadsundersökningar nu lämnas utanför, försvåras i varje fall för de mindre företagen mycket påtagligt möjligheterna att göra de nödvändiga sortimentsöversynerna. Anledningen till det är att de här mindre företagen mycket ofta saknar egna resurser för att skaffa de marknadsdata som erfordras för en så omfattande åtgärd som en förändring av sortimentspolitiken i alla fall är.

Jag vill i det här sammanhanget understryka vikten av att man gång efter annan för att hålla sig à jour med utvecklingen och för att kunna vara konkurrenskraftig gör just en förändring av sortimentspolitiken, och jag betonar det väsentliga i departementschefens förslag just på den punkten. Men när man skall göra en sådan förändring får man notera att kostnaderna för en marknadsundersökning inte i första hand står i proportion till företagets storlek utan till marknadens storlek. De mindre företagen har därför redan från början ett handikapp, som skulle förstoras ytterligare om de större företagen helt kunde få koncentrera sina egna resurser på marknadsundersökningar och sedan få de åtgärder, som av de gjorda marknadsundersökningarna påvisas vara nödvändiga, finansierade med statligt stöd. Den sannolika konsekvensen av departementschefens förslag på denna punkt är då helt enkelt att för att företag på ett effektivt och meningsfullt sätt skall kunna tillgodogöra sig det statliga stödet krävs först en egen insats av sådan storleksordning som mindre företag inte orkar med. Därför blir det ganska meningslöst ur deras synpunkt, och de blir, som jag här har sagt, diskriminerade.

Departementschefen anför i huvudsak ett enda motiv för att marknadsundersökningar skall undantas. Han säger att stöd till marknadsundersökningar redan utgår – för undersökningar av exportmarknaden.

Men, herr talman, det är ju bara 17 procent av TEKO-industrins samlade exportvärde som går på export, och dessutom är det bara ett fåtal storföretag som exporterar. De mindre företagen i dessa branscher är med mycket få undantag icke inriktade på export utan på hemmamarknaden.

Förutsättningen för att flera företag skall kunna gå ut på exportmarknaden – vilket var inriktningen för det tidigare stora stödet till dessa branscher – är att de blir starka även på hemmamarknaden. Det är en slutsats och en iakttagelse som gäller strängt taget samtliga industribranscher – med några få, ganska intressanta undantag. För att man skall bli verkligt stark på export måste man faktiskt ha en stark ställning på hemmaplan, annars får man så småningom sämre exportmöjligheter. Detta gäller speciellt TEKO-industrin, som jag har varit inne på tidigare. Det är en särskild struktur i just den branschen. Den är, som vi alla vet, mycket starkt inriktad på hemmapubliken.

För att man skall bli stark på hemmamarknaden krävs det bl. a., som vi har talat om här, specialisering och samarbete med andra företag. För att man skall få till stånd en nödvändig specialisering och ett nödvändigt samarbete måste dessa marknadsundersökningar till, i första hand för att inte de mindre företagen skall bli diskriminerade medan de stora företagen återigen får en favör – vilket jag förutsätter icke är meningen.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herrar Persson i Heden (c), Torwald (c), Karl Bengtsson i Varberg (fp), Larsson i Luttra (c) och Kristiansson i Harplinge (c).

Herr REGNÉLL (m):

Herr talman! Vi har här i landet en benägenhet att främst uppmärksamma produktionens problem, medan marknadsföringen ägnas mycket mindre intresse. Ett exempel på detta ger t. o. m. en så kvalificerad produkt som långtidsutredningen. Där har frågan om att få till stånd en nödvändig exportökning gjorts till en fråga om investeringskapital och arbetskraft.

I en värld där utbudet av varor är överflödande är emellertid inte första uppgiften att producera ännu mera varor, utan det är att veta var man har rimlig utsikt att sälja. Man måste skapa sig en uppfattning om nya tendenser på marknaderna, vad kunder och konkurrenter tycker och tänker.

I en av våra affärstidskrifter togs dessa synpunkter upp just i veckan. En av dem som intervjuades var generaldirektören Fehrm i styrelsen för teknisk utveckling. Jag har med mig tidskriften här, och jag citerar efter honom: "Vi måste investera i produktutveckling, i marknadskunnande, i organisatoriskt och administrativt know-how. Titta på textilindustrin. De finländska och italienska framgångarna kan inte förklaras enbart genom att hänvisa till ländernas interna kostnadsläge. De beror också på att länderna haft ett större marknadskunnande, en bättre design, att de förstått vad marknaden vill ha."

På den punkten är det naturligtvis så, som här sades nyss, att för de stora företagen är det möjligt att själva genomföra sådana undersök-

Fredagen den
30 april 1971

*Omställningsfräm-
jande åtgärder för
textil- och konfek-
tionsindustrierna*

ningar. Resultaten har också visat sig: en del av våra textilindustrier har med framgång kunnat hävda sig på exportmarknaden och med framgång kunnat möta utländsk export också här hemma. Men för de mindre företagen är detta en ekonomisk omöjlighet. Skall man nu söka stöda dem för att bereda dem fortsatta existensmöjligheter, så bör man inte undandra dem möjligheterna att använda statsbidrag också för marknadsundersökningar.

Detta är det resonemang som ligger bakom reservationen. Jag ber att få instämma i yrkandet om bifall till denna.

Herr SVANBERG (s):

Herr talman! Låt mig helt kort få erinra om att det här förslaget egentligen innebär en komplettering till 1970 års beslut om exportfrämjande program för textil- och konfektionsindustrin. Det gäller alltså att följa upp ett tidigare beslut av riksdagen. Det är väsentligt att man håller detta i minnet när man diskuterar de här frågorna.

De pengar som här ställs till förfogande är av stor betydelse för industrin. Men man bör hålla i minnet att propositionen i allt väsentligt bygger på ett förslag från TEKO-utredningen och att man där har sett det så, att dessa pengar i första hand skulle användas för saker som inte hörde ihop med företagens normala handlande. Det talas om att de skall gå till initiala satsningar på nya exportmarknader, utbildningsinsatser av engångskaraktär och organisatorisk anpassning till den nya marknadsstrukturen. Beloppet är inte större än att om man splittrar det på alltför många åtgärder blir det stora svårigheter att få pengarna att egentligen göra någon nytta. Jag är övertygad om att behovet av organisatoriska åtgärder inom den här industrin är så stort, att om man också försöker få in nya aktiviteter blir det fråga om att splittra resurserna och därför få sämre effekt.

Herr Sjönell sade — och det står också i reservationen — att det i stort sett är bara den större industrin som är exportör här, varför detta är något slags bestraffningsmetod för den mindre industrin. Det visar sig dess värre, såväl om man ser på SIFU som om man undersöker exportprogrammet vid kommerskollegium, att det ingalunda är bara storindustrin som har dessa fördelar. Det finns både stora och små exportörer, och inte minst skall man komma ihåg att den mindre industrin är i mycket stor utsträckning underleverantör till den större industrin. Det är sålunda inte helt riktigt när man i reservationen åberopar att det egentligen är fråga om åtgärder som bara gäller den större industrin.

Jag vill också påpeka att det finns pengar till förfogande på annat håll. Det särskilda exportfrämjande programmet har vi antagit tidigare, och därigenom har man möjligheter att få pengar också till dessa åtgärder, även om utrymmet naturligtvis är rätt begränsat.

Vidare sade herr Sjönell att "det har sagts under utskottsbehandlingen" att det måste vara en lapsus i departementet att det har kommit att se ut på det här sättet. Ja, den som har sagt det är herr Sjönell, och han vet väl bäst själv vad han avsåg. Jag vill konstatera att det här inte alls ger belägg för att det är fråga om en lapsus — i annan mån än att det är en

lapsus från herr Sjönelles sida att påstå detta. Departementet har avsett precis vad som skrivs att man skulle åstadkomma. Det är alltså fråga om att följa upp en åtgärd som har varit av stor betydelse för industrin och försöka fortsätta att använda resurserna på ett vettigt sätt i stället för att splittra dem på alltför många åtgärder.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr SJÖNELLE (c):

Herr talman! Av vad herr Svanberg nu har sagt skulle man kunna dra åtskilliga slutsatser och hålla ett längre anförande samt göra en del kommentarer beträffande herr Svanbergs kunskaper på området. Men jag skall avstå från detta – jag skall bara ta upp ett par punkter.

Herr Svanberg säger att förslaget avser att följa upp exportprogrammet. Ja, visst är det så – det är ingen som har bestritt den saken. Men det avser uppenbarligen åtgärder för att stärka företagen på hemmaplan, så att de i fortsättningen bl. a. skall kunna gå ut på exportmarknaden och bli effektiva där.

Vidare sade herr Svanberg att mitt förslag bygger på TEKO-utredningens förslag, och såvitt jag förstår använde han det som ett argument mot vad jag föreslagit. Men, herr Svanberg, i mitt tidigare anförande konstaterade jag ju det mycket intressanta och märkliga att TEKO-utredningen har föreslagit just marknadsundersökningar. Jag vill visst inte underkänna TEKO-utredningens kapacitet och kompetens, och det tror jag inte att herr Svanberg vill heller. Jag sade också att en rad remissinstanser, bl. a. LO, har konstaterat att TEKO-utredningens förslag är riktiga. Där har man inte kommit med några invändningar och velat undanta marknadsundersökningar.

Men sedan kom herr Svanberg med det mest förvånansvärda i sitt resonemang, då han sade att man får se upp så att man inte splittrar sig på för många åtgärder. Då vill jag fråga: Vad är målsättningen? Om man vill åstadkomma ett effektivt resultat, herr Svanberg, då skall man ta med det väsentligaste instrumentet i sammanhanget, nämligen marknadsundersökningar. Är det att splittra sig på många olika åtgärder att ta med det väsentligaste instrumentet, marknadsundersökningarna? Det är en fullkomligt obegriplig argumentation.

Herr Svanberg sade också att det finns stora och små exportörer, och visst är det så. Men de små i TEKO-industrin är inte att tala om i exportsammanhang. Dem kan man möjligen ta med som undantag vilka bekräftar regeln att det är de stora som dominerar.

Herr Svanberg sade också att det finns underleverantörer. Javisst, och det finns det också i många andra branscher. Men jag förutsätter att även TEKO-industrins underleverantörer måste bli effektiva för att kunna betjäna de stora industrierna, och för att bli effektiva behöver de bl. a. stödet av ingående marknadsundersökningar.

Sedan har jag aldrig påstått att detta är en lapsus av utskottet, utan jag sade tydligt och klart att det var jag som sagt i utskottet att det måste vara en lapsus. Jag förutsatte nämligen och sade det också, att herr Wickman inte är ute efter att diskriminera småindustrier och mindre företag. Det har han icke gjort och tänker säkert inte att göra det heller.

*Omställningsfräm-
jande åtgärder för
textil- och konfek-
tionsindustrierna*

Här kan det möjligen vara fråga om en lapsus från herr Svanbergs sida när det gäller att höra upp, men det kan jag inte rå för.

Herr SVANBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag måste säga att jag är väldigt litet imponerad av herr Sjönells oerhörda kunskaper på detta område. Det är möjligt att han har dem, men i så fall har han inte någon ordentlig bruksanvisning för hur han skall använda dem. Det är som sagt möjligt att de finns där.

Sedan talade herr Sjönell om att underkänna TEKO-utredningen. Men om en utredning föreslår en mängd åtgärder och man sedan inom en begränsad resursram tar en del av de åtgärderna, inte alla, är det då att underkänna utredningen? Herr Sjönells påstående att detta är den absolut viktigaste åtgärden får stå för hans egen räkning. Jag tycker att han skall ha rätt att tycka så.

Vidare sade herr Sjönell att de små företagen inte är att räkna med i detta sammanhang, men jag tyckte att herr Sjönell själv medgav att de är att räkna med.

Vad sedan frågan om lapsus eller inte lapsus angår kanske det var klädsamt av herr Sjönell att, som han gjorde i sitt första anförande, säga att det har sagts i utskottet och därvid mena att detta "det" var han själv. Det är möjligt att herr Sjönell inte är något "det", men han sade faktiskt så. Och det var herr Sjönell som talade om en lapsus, inte från utskottets utan från departementets sida, och det var det jag svarade på och sade att här är inte någon lapsus begången, utan det ligger en tanke bakom. Huruvida det ligger någon tanke bakom det som herr Sjönell här anförde är däremot mera svårt att klara ut.

Herr SJÖNELL (c) kort genmäle:

Herr talman! Efter herr Svanbergs senaste anförande ber jag att få avstå från replik.

Herr MAGNUSSON i Borås (m):

Herr talman! Jag skall bara i all korthet beröra en annan punkt som behandlas i detta utskottsbetänkande.

I motionen 1081 har jag tillsammans med några ledamöter från moderata samlingspartiet tagit upp en hel del problem som skapar svårigheter inom det svenska näringslivet i allmänhet och som påverkar våra möjligheter att konkurrera med omvärlden. Det avsnitt av motionen som har behandlats i punkten 9 i näringsutskottets betänkande nr 13 ger mig anledning att göra ett uttalande beträffande försörjningsberedskapen i fråga om vissa varor. Det är ju allmänt bekant att situationen i fråga om försörjningsberedskapen på flera områden börjar bli allvarlig. Vi har därför menat att nämnden för ekonomisk försvarsberedskap bör få i uppdrag att klarlägga läget; jag skulle tro att den redan har gjort det. Nu skall det ju tillsättas en utredning som skall ta upp dessa problem. Det finns emellertid en risk att den kan komma att bli alltför långvarig. Jag tror nog att riksnämnden vet rätt väl hur läget är, och därför borde det redovisas, och sedan borde man vara beredd att vidta åtgärder.

Min mening är att man torde kunna åstadkomma mycket genom att

den statliga upphandlingen i större utsträckning förlades till vårt eget land. Detta har stor betydelse ur beredskaps- och försvarssynpunkt. Vi tar ut vissa företag och förklarar dem vara s. k. K-industrier, vilket betyder att de skall vara färdiga att under ofärdstider stå till det svenska försvarets och folkhushållets förfogande. Men under fredstid lägger man sällan order där, utan dessa placeras ofta i alla möjliga olika länder. Ett sådant system kan inte gärna få fortgå alltför länge, när vi nu ligger så illa till när det gäller försörjningsgraden. Därför bör vi redan nu se till att det åstadkommes ett samarbete i större utsträckning mellan vederbörande industrier, vilket förslagsvis lämpligen skulle kunna ske via branschorganisationerna. Detta samarbete bör sikta till att förbättra forskningen på de olika varuområdena för att få fram de artiklar som är bäst lämpade för de olika försvarsåtgärderna. Genom ett sådant kontinuerligt samarbete mellan producenter och t. ex. försvarsorganisationerna kan företagen beredas möjlighet att lägga tillverkningen på för dem lämpliga tider. Därigenom skulle inte bara bättre priser kunna åstadkommas utan även en bättre kvalitet. Kvalitetsbedömningen synes i dag inte vara den allra bästa vid våra upphandlingar. Kvaliteten måste därför få en större plats vid bedömningen av de olika offerterna. I nuvarande arbetsmarknadsläge är det inte svårt att motivera ett dylikt system för vår offentliga upphandling. Den inbördes konkurrensen i landet är ju mycket stark, och den garanterar också goda priser.

Jag har inte, herr talman, velat underlåta att framföra dessa synpunkter, då de är av alldeles speciellt stor vikt. De bör därför också tas upp i den utredning som har aviserats.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 13 punkten 9 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sjönell begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	166
Nej	—	158
Avstår	—	2

Mom. 2 och 3

Utskottets hemställan bifölls.

Fredagen den
30 april 1971

*Främjande av lands-
bygdens elektrifi-
ering*

Punkterna 10–13

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 14

Främjande av landsbygdens elektrifiering

Kungl. Maj:t hade (punkten D 3, s. 76 f.) föreslagit riksdagen att

1. till Främjande av landsbygdens elektrifiering för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor,
2. medge att under budgetåret 1971/72 bidrag för upprustning och nyanläggning av elektriska distributionsnät på landsbygden beviljades intill ett belopp av sammanlagt 3 000 000 kronor,
3. medge att under budgetåret 1971/72 statlig garanti för lån till upprustnings- och nyanläggningsåtgärder som berörde landsbygdens elnät beviljades intill ett belopp av 10 000 000 kronor.

I motionen 1971:218 av herr Sundelin m. fl. hemställdes att riksdagen skulle uttala att stödverksamheten borde fortsätta i nuvarande form tills de angelägna restelektrifieringarna genomförts och eldistributionens strukturrationalisering fortskridit så långt, att glesbyggsdistributionens samordning med ekonomiskt bärkraftig distribution kunde fullföljas samt att omfattningen av stödet anpassades efter de behov, som efter hand anmäldes av kommerskollegium inom en total ram av 40 miljoner kronor.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen till Främjande av landsbygdens elektrifiering för budgetåret 1971/72 anvisade ett reservationsanslag av 1 000 kronor,
2. att riksdagen medgav att under budgetåret 1971/72 bidrag för upprustning och nyanläggning av elektriska distributionsnät på landsbygden beviljades intill ett belopp av sammanlagt 3 000 000 kronor,
3. att riksdagen medgav att under budgetåret 1971/72 statlig garanti för lån till upprustnings- och nyanläggningsåtgärder som berörde landsbygdens elnät beviljades intill ett belopp av 10 000 000 kronor,
4. att riksdagen skulle avslå motionen 1971:218.

Reservation hade avgivits

3. av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Sjönell (c), Svensson i Malmö (vpk) och Hovhammar (m) samt fru Hambraeus (c), som ansett att utskottet under 4 bort hemställa att riksdagen med bifall till motionen 1971:218 i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalade dels att stödverksamheten borde fortsätta i nuvarande form tills de angelägna restelektrifieringarna genomförts och eldistributionens strukturrationalisering fortskridit så långt att glesbyggsdistributionens samordning med ekonomiskt bärkraftig distribution kunde fullföljas, dels att omfattningen av stödet borde anpassas efter de behov som efter hand anmäldes av kommerskollegium inom en total ram av 40 miljoner kronor.

Herr BÖRJESSON i Glömminge (c):

Herr talman! Till näringsutskottets betänkande nr 13 har vi fogat en reservation, nr 3, angående anslag till och målsättning för stödet till den s. k. restelektrifieringen på landsbygden.

Reservationen grundar sig på en motion, undertecknad av socialdemokrater, centerpartister, folkpartister och moderater men med en socialdemokrat som första namn och med ett övervägande antal socialdemokrater.

Motioner i denna fråga har behandlats av tidigare riksdagar – 1969 och 1970. Fråga är om inte envisheten att framföra denna motion borde verka som droppen som urholkar stenen, och det skulle vara ytterst välförtjänt om den nya kammaren biföll motionen.

Motionen och vår reservation går ut på att riksdagen skall göra ett uttalande om att den resterande elektrifieringen inom landsbygdens glesbygder måtte fullföljas med hjälp av ett statligt stöd intill 40 miljoner kronor. Utskottet menar att man med hänsyn till kommande utredningar och omorganisation av eldistributionsapparaten på landsbygden och i mindre tätorter skall avstå från att i detta läge göra något uttalande. Vi tycker dock att starka skäl talar för ett bifall till vad som anförts i motionen och reservationen.

För mig ligger ett påskyndande av elektrifieringen i glesbygderna särskilt varmt om hjärtat. Detta är så viktigt, angeläget och socialt befogat att man inte bör tveka. Jag är av den uppfattningen att denna upprustning och utbyggnad av eldistributionsnätet kan fortgå, även om utredningar pågår vid sidan om. Att t. ex. människor som bor helt nära kraftverk ändå inte har elektrisk ström framdragen till sina fastigheter kan man säga är en teknikens och samhällets ironi. Borde vi inte på allt sätt försöka att hjälpas åt för att jämna ut dessa orättvisor och ojämnheter i samhället? På grund av att man skall avvakta utredningar och riktlinjer för den kommande utbyggnaden avstannar pågående projekt, upprustningsansökningarna läggs på hög och hela det elektrifieringsarbete som alla anser så önskvärt stannar av. Vilken distributionsform för elektrisk försörjning som än kommer att tillämpas i framtiden är en upprustning och utbyggnad av befintliga anläggningar ytterst nödvändig.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen 3.

I detta anförande instämde herrar Eriksson i Bäckmora, Larsson i Luttra, Jonasson och Pettersson i Kvänum samt fröken Pehrsson (samtliga c).

Herr SVENSSON i Malmö (vpk):

Herr talman! Eftersom jag råkar vara den ursprunglige upphovsmanen till denna reservation skall jag också be att få yrka bifall till den.

Detta är inte bara en social fråga, inte bara en fråga om att subventionera ett fåtal glesbygdsabonnenter, utan en fråga som har sin betydelse också för många avfolkningsdistrikts möjligheter att i en framtid eventuellt vända sin utveckling och påskynda sin industrialisering. Detta är nämligen inte bara ett kvarstående restproblem, utan problemet består också i att eldistributionen och elförsörjningens tekniska former i många avseenden är otillräckliga. En intensifierad industrialisering som ställer högre krav på distributionsnätet skulle kanske inte gå att genomföra på ett riktigt sätt. Det gäller alltså vad man

Nr 74

Fredagen den
30 april 1971

Främjande av landsbygdens elektrifiering

Fredagen den
30 april 1971

*Främjande av lands-
bygdens elektrifi-
ering*

brukar kalla en sorts infrastrukturell investering för de avfolkningsbygder som här närmast är berörda. Det är för att kunna ge dessa infrastrukturella investeringar en chans som vi från kommunistiskt håll har beslutat att stödja den här reservationen.

I utskottets skrivning hänvisas till en kommande utredning. Jag noterar här den speciella teknik som gång på gång används i liknande sammanhang. När en utredning är tillsatt hänvisar man till att utredning pågår och att man därför inte kan göra någonting utan måste avslå motionsyrkandena. Nu sitter det emellertid inte någon utredning; tvärtom kan man säga att det har förekommit en viss försumlighet i det avseendet därför att en utredning var begärd tidigare. Den har fortfarande inte tillsatts. Nu hänvisar man i sitt yrkande om avslag på motionen till att en utredning *skall* tillsättas, men den är alltså ännu inte tillsatt.

Ännu märkligare är att man i väntan på denna utredning, som skall ta upp hela komplexet med eldistributionen – således inte bara den här frågan, utan hela komplexet – har gradvis undergrävt möjligheterna för att vid sidan härav bedriva verksamhet för landsbygdens elektrifiering. Man har bit för bit minskat anslaget i väntan på en utredning, som alltså ännu inte har tillsatts och som väl ännu inte heller har fått sina direktiv, om jag är riktigt underrättad.

Detta menar vi är felaktigt, och även det är en anledning till att vi stöder reservationen. Den innebär nämligen att man, innan utredningen har tillsatts och kommit fram till något, inte ändrar någonting i den utvecklingsprocess som tidigare har gällt för den här verksamheten.

Jag kan inte underlåta, herr talman att ta någon minut i anspråk för att påtala hur säreget man på visst håll här i riksdagen använder motionerandet och den vidare behandlingen av motionerna. Jag har vid flera tillfällen lagt märke till att socialdemokrater har motionerat i någon angelägen fråga, vilket har givit dem stor goodwill i den lokala pressen i deras valkrets. Samma människor som har skrivit under motionerna har sedan i utskotten underlåtit att yrka bifall till sina motioner eller i vissa fall t. o. m. röstat för avslag på sina egna motioner, tydligen därför att motionerna redan fyllt sitt politiska syfte och inte längre är användbara. På så sätt har lojaliteten i leden på det högre planet kunnat återställas.

Det skall bli intressant att se här om de socialdemokrater som står som de främsta namnen under motionen också kommer att tala för den och stödja den och inte underkasta sig en åtminstone i det här fallet rätt obefogad partidisciplin. I utskottet höjde ingen enda socialdemokrat sin röst för att bevara möjligheterna för stöd åt upprustning av landsbygdens eldistributionsnät, utan det var först när jag förklarade att jag yrkade bifall till motionen som också andra tillstyrkte den – dock ingen socialdemokrat. Det är då att märka att det ju inte är några socialdemokratiska backbenchers som har skrivit på motionen, utan bland andra ordföranden i finansutskottet herr Ekström.

Jag vill också påtala att bl. a. i den socialdemokratiska tidningen Nya Norrland det här motionsinitiativet, med all rätt, har slagits upp ganska stort. De socialdemokratiska motionärerna har där fått en mycket god press och skapat sig ett gott namn genom detta initiativ. Jag hoppas att man här inte bara vill vinna en valtaktisk profit och skapa sig ett gott

namn, för att sedan överge förslaget när det kommer upp i riksdagen. Här finns verkligen en möjlighet för alla dem som vill ha en aktiv glesbygdspolitik och som vill ge landsbygden och de distrikt som har sysselsättningsproblem förutsättningar att i framtiden få en industrialisering till stånd. Här finns en chans för alla – i samtliga partier – att rösta på ett sådant sätt att avfolkningsdistrikten inte fräntas dessa möjligheter.

Det kan i det sammanhanget noteras att kommerskollegium, som administrerar de här sakerna, har – såsom också betonats i motionen – mycket starkt uttalat sin otillfredsställelse med att denna verksamhet på grund av begränsningar i medelstilldelningen inte kunnat bedrivas på det sätt som är önskvärt.

Jag hoppas som sagt, herr talman, att partiloyaliteterna skall kunna upplösas åtminstone så mycket att vi i den stundande voteringen skall kunna göra en insats till förmån för intressen som är väl värda ett stöd.

Herr SVANBERG (s):

Herr talman! I detta ärende kan många saker sägas, och säkerligen kan det argumenteras efter många olika linjer. Men när man å ena sidan försöker välja linjen att det här är fråga om socialt ansvar för glesbygden och å den andra ett ointresse för glesbygdsfrågor, är man väl ändå ute i dunkla ärenden. Utskottets majoritet är inte på något sätt emot landsbygdens elektrifiering eller har bristande vilja att hjälpa till att lösa de sociala problem, som här har påtalats. Jag vill hänvisa till utskottets skrivning där det heter: "Insatser för restelektrifiering och upprustning av distributionsnäten är enligt utskottets mening angelägna."

När man sagt detta bör man också tänka tanken ut. Utskottet säger att det har funnits en utredning om eldistributionens rationalisering och att departementschefen angivit att han avser att tillsätta en utredning för att klara ut formerna för eldistributionens ordnande. Det gäller alltså i vilka former distributionsföreningarna skall verka. Detta är av stor betydelse just för landsbygdens elektrifiering. Det måste bli vettiga distributionsområden och distributionsföretag. Detta är till nytta och inte till skada för glesbygdens elektrifiering. Utskottet säger då att man inte i väntan på den utredningen, som vi förutsätter kommer snarast möjligt, inte nu skall vidta några förändringar. Vi poängterar nyttan, behovet och angelägenheten av att dessa åtgärder kommer till stånd men att de skall ske efter vettiga linjer, så att man får en effektiv ordning också i fråga om distributionsföretagen.

Där ligger skillnaden mellan reservanternas och utskottets uppfattning. Jag finner att utskottets ställningstagande här är betydligt mera positivt för att vi verkligen skall kunna lösa dessa frågor på ett vettigt sätt för abonnenterna i glesbygden.

Herr Svensson i Malmö talar om partidisciplinen och säger att socialdemokraterna har för vana att motionera för att täcka hemmaopinionens intressen, varpå de i riksdagen går emot sina egna motioner. När herr Svensson från vänsterpartiet kommunisterna talar om moral i samband med motionerande och dess utnyttjande i propagandasyfte, påminner det betänkligt om bocken som trädgårdsmästare.

Herr BÖRJESSON i Glömminge (c) kort genmäle:

Herr talman! När man lyssnar på utskottets ordförande kommer man att tänka på ordspråket om kon som dör medan gräset gror. Utskottet har inte på någon punkt angivit vilka fel som skulle uppstå, om arbetet pågår i avvaktan på resultatet från en utredning, som ännu inte är tillsatt, som herr Svensson i Malmö sade. Man har inte på någon punkt angivit vilka svårigheter eller felinvesteringar det skulle kunna bli fråga om.

Herr SVENSSON i Malmö (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Först vill jag säga till herr Svanberg att om man i väntan på en utredning skulle bevilja de begärda medlen är det knappast någon risk för att det skulle bli några orimliga eller ofebogade investeringar. Herr Svanberg sade inte detta, men det var väl innebörden av vad han sade. Det skulle så att säga bara vara utredningen som kunde ge svaret på vilka investeringar som var rimliga och vilka som icke var rimliga.

Redan nu har kommerskollegium en prövningsrätt. Om jag är rätt underrättad heter det i kommerskollegii instruktioner att man skall avvisa ansökningar om upprustningsbidrag och liknande som anses vara orimliga från olika synpunkter. Vårt förslag innebär således inte att en massa orimliga investeringar ute i glesbygderna skulle komma till stånd. Jag förutsätter att dessa investeringar även efter utredningen skulle kunna komma till stånd. Varför skall man nu minska ned ramen i väntan på en utredning som man inte vet när den kan bli färdig?

Sedan några få ord om motionsmoral och liknande. Naturligtvis förmenar jag inte någon att som politisk propaganda i sin valkrets använda ett motionsinitiativ. Men vad jag tycker är dålig moral är att inte stödja de motionsförslag man framfört och ute i bygderna framställt sig som en stor förkämpe för. I det avseendet vågar jag påstå att jag haft en hygglig moral. När jag motionerat har jag sedan inte suttit i utskottet utan att kämpa för mina förslag eller låtit mina egna partikamrater avslå mina motioner. Jag har heller inte vikit undan och låtit andra ta stötarna.

Herr SVANBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är inte främst fråga om att det skulle göras av med för mycket pengar om reservationen antogs, men pengarna skulle investeras på ett kanske helt felaktigt vis i stället för att kunna användas på ett bättre sätt och till större nytta för de människor det gäller. Det är alltså inte så att den totala summan skulle bli annorlunda.

Det jag sade om motionsmoral sade jag inte om herr Jörn Svensson som person. Jag tog honom som talesman för kommunisterna, och jag räknade med hans partikamraters sätt att utnyttja en sådan här sak.

Herr industriministern WICKMAN:

Herr talman! När jag läste utskottets betänkande och reservationen, fann jag reservationen på många punkter oklar och förvirrande, och av denna debatt i kammaren har jag egentligen inte blivit klarare på var vi har reservanterna. Det är därför jag har begärt ordet.

Innan jag kommer fram till reservationen, låt mig erinra om att denna fråga om eldistributionen onekligen är en mycket gammal riksdagsfråga.

Det gäller här både nyelektrifiering och upprustning – nu kallar vi nyelektrifiering för restelektrifiering – och nyelektrifieringen var den första aktivitet som fick statsbidrag; sådant har utgått sedan 1940/41. Ungefär 100 miljoner kronor har hittills utbetalats för nyelektrifiering. Bidraget för upprustning av de existerande näten på landsbygden infördes i samband med energiskatten 1958, och då utsatte man en total ram på 50 miljoner kronor, en ram som uppfylldes, vill jag minnas, redan 1966/67.

Under denna period har bidragsgivningen mycket starkt förskjutits från restelektrifiering till upprustning. Det är en förskjutning som också kommer att gälla för framtiden, vilket bl. a. framgår av kommerskollegiums *petita* i denna fråga som åberopats av tidigare debattörer. Av det behov på 50 miljoner kronor som kommerskollegium redovisar är det bara 5 miljoner kronor som går till restelektrifiering, resten går till upprustning.

Jag skulle också – för att göra litet mer historieskrivning – vilja erinra om att riksdagen så sent som 1969, alltså för bara två år sedan, anslöt sig utan någon reservation till ett principiellt uttalande i huvudtiteln om att stödet i den nuvarande formen syntes böra avvecklas. Det skulle inte avvecklas omedelbart, det har aldrig varit frågan om detta, men man ansåg att denna form av statlig subvention icke på sikt är det lämpliga instrumentet för att uppnå det mål vi i och för sig alla är överens om. Herr Svanberg nämnde – och det är skäl att understryka det – att vi här inte uttrycker någon ändring i värderingen av angelägenheten av en upprustning av nedslitna och i många fall utomordentligt bristfälliga distributionsnät. Skillnaden gäller synen på vilket instrument som bör användas. Därmed är denna fråga ofrånkomligen sammankopplad med den stora frågan om hur vi skall åstadkomma den nödvändiga förstärkningen och rationaliseringen av de existerande distributionsföretagen.

Som bekant har statsmakterna av tradition fört en enligt min mening och enligt allmän uppfattning, tror jag, alldeles för passiv politik på detta område. Det var först i 1957 års lagstiftning som instrumentet områdeskoncession infördes. Man uttryckte då en förhoppning om att användningen av koncessionsinstrumentet skulle medföra att distributionsenheterna skulle uppnå ett minimum av 2 000 abonnenter. Man införde också de bidrag som vi i dag diskuterar.

Sedan visade det sig att utvecklingen gått betydligt långsammare än man då hoppades. Just för att påskynda denna utomordentligt angelägna utveckling tillsattes eldistributionsutredningen som lade fram sitt betänkande 1968. Den utredningen uppställde inte några bestämda krav på abonnentunderlagets storlek, men föreslog att nuvarande statsbidrag skulle slopas och att koncessionsinstrumentets användbarhet skulle förstärkas.

Utredningens betänkande remissbehandlades som alla andra utredningars och det framkom då visserligen ett tillstyrkande av att de åtgärder som utredningen föreslog – man ansåg att de i och för sig var ett steg i rätt riktning – men det är nog riktigt att konstatera att den allmänna värderingen var att de föreslagna åtgärderna icke var tillräckligt långtgående.

Fredagen den
30 april 1971

*Främjande av lands-
bygdens elektrifi-
ering*

Det fanns också en annan viktig punkt i diskussionen kring det utredningsförslaget, nämligen det från kommunalt håll starkt framförda kravet på ett ökat inflytande över eldistributionen.

I det läget tyckte jag att det var rätt naturligt att dra slutsatsen att i stället för att lägga detta förslag – som hade vissa förtjänster, det skall inte alls bestridas – var det bättre att omarbete det för att få en instrumentuppsättning, som kunde ge förhoppningar om att snabbare nå de nödvändiga resultat, och även i det sammanhanget ta upp den mycket viktiga frågan om kommunernas och statens inflytande på hela distributionen.

Det har gjorts ett rätt ingående arbete vid det direktivförfattande som nu är avslutat, och utredningen kommer inom kort att tillsättas. Direktiven står kvar på den grundläggande ståndpunkten att det icke är genom statliga bidrag som glesbygdens distributionsproblem skall lösas. Det skall ske en ordentlig förstärkning av distributionsföretagen så att de blir så pass starka att de med en enhetlig taxepolitik kan lösa glesbygdens distributionsproblem. Men jag vill inte utesluta att det kan visa sig att det finns kvarstående behov av direkta statsbidrag, och det får ankomma på utredningen att pröva det.

Det är alltså läget. Och jag vill understryka att under hela den tid som denna diskussion har pågått så har ju bidragsgivningen fortsatt. Det förslag som föreligger i propositionen och som utskottsmajoriteten ansluter sig till innebär inte heller att man skall upphöra med den nuvarande bidragsgivningen, utan just i avvaktan på ett nytt och effektivare system skall den fortsätta.

Därför skapar reservanterna ett alldeles felaktigt intryck av saken som sådan. Det är icke fråga om att avbryta bidragsgivningen, utan om att fortsätta i de former och på den nivå där verksamheten nu bedrivs. Jag kan inte se att det i reservationen finns någon annan inställning på den punkten heller. Det förekommer icke något krav på att denna verksamhet för budgetåret 1971/72, som vi nu närmast diskuterar, skall läggas på en högre nivå, vilket jag utgår ifrån att alla som har hört reservanterna här måste ha fått intrycket av. Det föreligger nämligen inte något yrkande om att bidragsbemyndigandet till kommerskollegium för 1971/72 skulle höjas över den nivå på 3 miljoner kronor som är föreslagen och som utskottsmajoriteten ansluter sig till.

Det nya som reservanterna säger – och det är alltså på den punkten som reservanterna verkligen skiljer sig från utskottsmajoriteten – är att riksdagen nu skulle fastställa en ram för den framtida verksamheten av 40 miljoner kronor. Jag kan inte låta bli att tycka att det är litet lättsinnigt att binda upp riksdagen vid en sådan opreciserad plan. Inte heller anger reservanterna i vilken takt denna 40-miljonersram skulle avarbetas. Man skall uppenbarligen inte öka aktiviteten det första året. Skall man öka den det andra eller tredje året?

Jag skall inte tala om motionsmoral utan faktiskt litet mera om ekonomisk moral. Det förvånar mig att det mycket löst framförda kravet på att riksdagen nu skulle binda sig för ett 40-miljonersprogram vinner anslutning också hos sådana grupper i denna kammare, som i andra sammanhang både varmt och aggressivt talar om behovet av sparsamhet

och restriktivitet i fråga om offentliga utgifter.

Vi skall också komma ihåg – vilket jag nämner bara som en information – att de här bidragen på 40 miljoner kronor är avsedda att gå till de stora eldistributörerna för att möjliggöra och underlätta för dem att överta och upprusta de mindre distributionsföretagen. Av bidragen skulle 50 procent gå till Vattenfall, 25 procent till kommunala företag och 25 procent till enskilda.

Jag vill som sagt inte utesluta att vi också på sikt kommer att ha ett kvardröjande behov av sådana här bidrag, men jag anser det helt orimligt att i dagsläget låsa sig för ett program på 40 miljoner kronor. Huvudlösningen av glesbygdens distributionsproblem måste, som jag sagt, sökas i en allmän rationalisering och förstärkning av våra distributionsföretag. Därigenom kommer kostnaden naturligtvis inte att försvinna. Jag finner det absolut riktigt att den kostnaden skall bäras av de distributionsföretag, som jag önskar se växa fram i framtiden. Man kan säga att det i sista hand är elkonsumenterna som betalar, men det måste vara riktigare att kostnaden för eldistributionen blir en del av vår energikostnad och i sista hand skall bäras av energikonsumenterna, och inte i den omfattning som reservanterna förordar genom statsbidrag.

Herr SVENSSON i Malmö (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Helt kort några ord till statsrådet Wickman. Anklagelsen för att vilja binda riksdagen tycker jag inte alls är relevant. Den tycker jag att vi skall förbigå i detta sammanhang. I förhållande till de stora utgifter som det i andra sammanhang, inte minst inom andra delar av industridepartementet, kan vara fråga om att binda riksdagen för, tycker jag att de här 40 miljonerna är en liten summa. En massa sådana bindande beslut fattas ju varje dag här; så det är inget problem med den saken.

Det är emellertid två ting som är intressanta och som jag ytterligare vill framföra. Först och främst har jag en stor rädsla för utredningar. Det beror dels på att man skall vänta på en sådan, dels på det resultat som kan komma fram. Jag förstår mycket väl att den form av subventionering som nu försiggår i det långa loppet kanske inte är den lämpliga formen. Det är inte fråga om att det inte i framtiden kan finnas bättre och administrativt lämpligare former. Men vi argumenterar för den så länge det inte finns något annat förslag.

Men jag har också en rädsla för utredningar som är så väldigt stort upplagda. Det tenderar nästan alltid att bli så att speciella glesbygdsproblem av detta slag drunknar i dem. De kommer vid sidan om i det större allmänna sammanhanget. Det är bl. a. i rädslan för det som vi har gått in för att man här skulle ge någon form av garanti för att det problemet inte skulle kastas åt sidan.

Det är inte heller bara som länsplanerare jag lärt mig att hysa misstanken att uppläggandet av sådana väldiga utredningar i regel inte avser att hjälpa glesbygden, även om man säger det, utan i stället syftar till att på ett fint sätt avskaffa subventioner och glesbygdsstöd och i stället lägga verksamheten på en sådan bog att den svage kommer att falla under bordet. Det brukar enligt min erfarenhet i regel vara så. Denna misstanke bekräftas i viss mån av vad statsrådet här sagt, nämligen att

eldistributionsföretagen inte skall organiseras på subventionsbasis utan skall bedrivas i sådana former att de kan bära sig kommersiellt.

Näväl, så långt skulle jag kunna hålla med honom att också jag tror att den framtida löpande verksamheten bör läggas på en sådan basis att den kan uppehållas av sig själv. Däremot håller jag inte med herr Wickman när han avslöjande nog säger att man inte skulle kunna tänka sig direkta statliga bidrag som infrastrukturinvesteringar, dvs. som grundinvesteringar för att sätta eldistributionsnätet i de aktuella bygderna på fötter. Det är bl. a. det som reservanterna vill garantera. Det förvånar mig att herr Wickman som företrädare för den statliga företagsamheten intar en så negativ inställning till möjligheten att med statligt finansierade grundinvesteringar skapa en bättre ordning och därmed förutsättningar för att eldistributionen i dessa bygder kan bli självbärande. Det är ganska avslöjande att vad herr Wickman tycks syfta till är ett helt och hållet kommersiellt uppbyggt eldistributionsnät.

Herr BÖRJESSON i Glömminge (c) kort genmäle:

Herr talman! Statsrådet Wickman sade att han inte vet var han har reservanterna. Vi står på precis samma linje som motionärerna gör, av vilka de flesta ju tillhör herr Wickmans eget parti.

Här har inte skett och vi avser inte att det skall ske någon allmän omvärdering av vår inställning, sade statsrådet. Men människorna i de bygder där man har behov av snabba resultat på detta område måste få uppfattningen att det pågår en omvärdering. Kommerskollegium har ju sagt att kollegiet har låtit en stor del av aktiviteten avstanna för att få igenom upprustningen av eldistributionsnätet.

Ett bifall till reservanternas yrkande innebär en mera långsiktig försäkring till de människor det gäller om att någonting skall ske, och det måste vara bättre än den nuvarande ryckigheten år från år.

Herr industriministern WICKMAN:

Herr talman! Herr Svensson i Malmö får ursäkta, men 40 miljoner kronor hoppas jag att alla andra här i kammaren fortfarande betraktar som ett betydande belopp.

När jag har sagt att huvudlösningen av glesbygdens distributionsproblem måste sökas via en förstärkning av distributionsföretagen och en rationalisering av vår nuvarande distributionsapparat, så uttrycker det sannerligen inte någon speciellt kommersialiserad ståndpunkt. Jag tror att det är en ståndpunkt som alla som allvarligt har sysslat med dessa problem måste komma fram till. Vad beträffar anklagelsen för en för långt driven kommersialisering vill jag erinra herr Svensson om vad jag antydde i mitt förra anförande, nämligen att en av huvuduppgifterna för den beredning som kommer att tillsättas för att äntligen få dessa frågor att rulla framåt snabbare än de gjort hittills är just att precisera statens och kommunernas inflytande på distributionens organisering.

Jag har också sagt att jag icke utesluter att statliga bidrag kan komma att också i detta nya system vara behövliga. Men förslaget att man i dag på ett lättsinnigt sätt skulle låsa sig för ett 40-miljonersprogram måste jag säga är chockerande.

Vidare har jag sagt att reservationen är oklar, och det är den faktiskt. Reservanterna anför att det är så bråttom, men för 1971/72 begär de inte någon förändring av det bidragsbemyndigande som Kungl. Maj:t har föreslagit. Läs om er egen reservation, så ser ni hur oklar den är!

Herr SUNDELIN (s):

Herr talman! Jag vill först anmäla för kammaren att jag antecknade mig på talarlistan innan herr Svensson i Malmö hade ordet.

Anledningen till att jag väckte motionen 218, som nu utgör underlag för reservationen vid denna punkt, var den omständigheten att jag kände mig ganska övertygad om att det bästa som kan ske i det nuvarande läget är att ännu flera smärre distributionsområden, som inte har ekonomiska förutsättningar att på ett ändamålsenligt sätt handha distributionen, sammanföres med bärkraftiga och distributionsdugliga företag. Vi bör erinra oss att under åren 1958–1967, när kommerskollegium hade möjligheten att inom en viss ram planera och utreda de olika distributionsföreningarnas behov och angelägenheten av bidrag för upprustning av deras elnät, skedde en hel del på strukturrationaliserings område.

Mer än 250 oräntabla företag har med hjälp av statsbidrag kunnat upprustas och inlemmas i bärkraftiga distributionsenheter, varigenom i runt tal 75 000 abonnenter i glesbygderna erhållit en godtagbar elförsörjning. Det framstår för mig som angeläget att kommerskollegium, såsom föreslagits i motionen, får möjligheter att även i fortsättningen planera sin verksamhet inom en viss angiven ram.

Jag vill också framhålla att eldistributionsföretagens villighet och förmåga att övertaga och upprusta förlustbringande glesbygdsdistribution sannolikt kommer att ytterligare försämrats om inte kommerskollegium kan få arbeta under enahanda förhållanden som under den rambundna tiden.

Jag vill, herr talman, återge vad kommerskollegium i höstas anförde i skrivelse till departementet: "En besvärande eftersläpning i behandlingen av upprustningsansökningarna har uppstått och ute på fältet har förhandlingar och utredningar om övertagande av oräntabla och upprustningskrävande företag i stort sett avstannat huvudsakligen av den anledningen att kollegiet sedan länge ej kunnat lämna förhandsupplysningar angående möjligheterna till statsbidrag. Kollegiet äger kännedom om ett flertal fall av undermålig eldistribution där förhandlingarna av här anförda skäl avstannat till förfång för konsumenterna."

Om reservationen och därmed även motionen bifalles erhåller kommerskollegium möjligheter att inom den angivna ramen utreda och planera var och i vilken utsträckning man skall hos Kungl. Maj:t begära anslag för bidrag till de upprustningar av distributionsanläggningar som anses vara angelägna. Med den sakkunskap och andra resurser som kommerskollegium har tror jag inte att vi, som antyddes av utskottets ärade ordförande, behöver räkna med felaktig planering på det här området.

Det är, herr talman, oavsett om ytterligare utredningar tillsätts för att klara ut hur och på vilket sätt rationaliseringen av eldistributionen skall kunna ske, utomordentligt angeläget med en upprustning av de kvarva-

Fredagen den
30 april 1971

*Främjande av lands-
bygdens elektrifi-
ering*

rande olönsamma eldistributionsnäten för att de lättare skall kunna bli sammanförda med de bärkraftiga distributionsområdena. Jag har den uppfattningen att man för närvarande väntar på hur de små, dåliga distributionsnäten skall komma att se ut innan de större företagen vill ta hand om dem.

Om ramen på 40 miljoner kronor, som anges i motionen, inte skulle vara ianspråktagen när man gjort en utredning och eventuellt fattar nya beslut på det här området, är det väl bara så att pengarna finns kvar.

Jag tror alltså att kommerskollegium bör ges det förtroende som det förtjänar när det gäller planeringen på det här området.

Herr talman! Jag delar den meningen, som också utskottet uttalat, att en fortsatt strukturförändring av eldistributionen kommer att ske, men jag tror inte att den kan äga rum utan att den av departementschefen planerade utredningen närmare granskat frågan. Jag tror inte heller att den utredningen med hänsyn till ärendets komplicerade art blir färdig inom endast något år. Jag vet hur komplicerat och besvärligt det är att finna former för hur man skall klara problemet. Jag är helt av departementschefens mening att här erfordras en ordentlig rationalisering och att man får ta hänsyn till kommunernas intressen på detta område, men det gör man inte utan en noggrann utredning. Jag uttalar också min tillfredsställelse över att statsrådet inte lade fram en proposition på grundval av den utredning som presenterades år 1968.

Jag skall avsluta mitt anförande med detta. Jag hoppas emellertid att denna debatt skall ha väckt intresse för dessa frågor på det sättet att de kommer att behandlas med all den snabbhet som är möjlig, och jag ber, herr talman, att till sist få yrka bifall till reservationen 3 vid detta utskottsbetänkande.

Herr SVENSSON i Malmö (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Låt mig bara i korthet uttala min stora tillfredsställelse över den synnerligen sakliga och vägande argumentering som herr Sundelin har presterat. Det är roligt när en människa som vill arbeta för sin bygd också står för sin mening här i riksdagen. Det skall bli intressant att se hur många socialdemokratiska Norrlandsrepresentanter som kommer att votera med herr Sundelin.

Herr REGNÉLL (m):

Herr talman! Statsrådet Wickman började sitt första anförande med att säga att han fann reservationen oklar och förvirrande. För min del menar jag att det är fråga om helt klara verba. Reservationen grundar sig på kommerskollegiums anslagsäskande, och i det understryks med skärpa att svårigheterna beror på att de som borde agera inte kan få förhandsupplysningar om möjligheterna att erhålla statsbidrag.

Statsrådet Wickmans känsla av förvirring beror kanske på att han här från en statlig myndighet får en svidande kritik. Kommerskollegium talar om besvärande eftersläpning i behandlingen av ansökningar om upprustning till, som det heter, förfång för konsumenten. Kommerskollegium talar också om uppmärksammade driftstörningar, som fått svårartade verkningar inte minst i glesbygder. Till sist säger kommerskollegium att

eldistributionens kapacitet och tillstånd i flera fall ger anledning till allvarliga betänkligheter ur civilförsvarysynpunkt.

Jag förstår, som sagt, att det ansvariga statsrådet blir förvirrad av sådana besked från en myndighet.

I ett senare anförande förklarade sig statsrådet vara chockerad. Orsaken var att reservanterna, också sådana som — för att citera herr Wickman — annars varmt och aggressivt talar för sparsamhet med statliga medel, hade en annan uppfattning än han själv. Enligt min mening uppnår man sparsamhet bäst genom en långsiktig planering. De stora bristerna gör det fullt rimligt att fastställa en ram på 40 miljoner kronor för att avhjälpa dessa. Det förhållandet att reservanterna inte anger vad som inom den ramen skulle begagnas just i år är ett besked om att en försummad långtidsplanering medför en försenad start och onödiga dröjsmål.

Jag finner för min del mycket goda skäl att tillstyrka bifall till reservationen 3, som jag, till skillnad från statsrådet, anser klar och tydlig.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1–3

Utskottets hemställan bifölles.

Mom. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Regnéll begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 13 punkten 14 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	141
Nej	–	176
Avstår	–	6

Punkterna 15–18

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 19

Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien

Kungl. Maj:t hade (punkten E 11, s. 105) föreslagit riksdagen att till Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 570 000 kronor.

Nr 74

Fredagen den
30 april 1971

Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien

Fredagen den
30 april 1971

Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien

I motionen 1971:433 av herr Ericsson i Åtvidaberg m. fl. hemställdes att riksdagen skulle som bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien anvisa ett anslag av 800 000 kronor.

Utskottet hemställde

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1971:433 till Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien för budgetåret 1971/72 anvisade ett anslag av 570 000 kronor.

Reservation hade avgivits

4. av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Ericsson i Åtvidaberg (fp), Sjönell (c) och Hovhammar (m) samt fru Hambræus (c), som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1971:433 till Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien för budgetåret 1971/72 anvisade ett anslag av 800 000 kronor.

Herr ERICSSON i Åtvidaberg (fp):

Herr talman! Utskottet skriver lätt lakoniskt: "Utskottet finner inte tillräckliga skäl föreligga att föreslå avsteg från Kungl. Maj:ts förslag till bidrag för IVA:s centrala verksamhet under nästa budgetår, varför utskottet avstyrker motionen." Jag tycker att det är en ganska svag motivering, eftersom IVA:s verksamhet kommer att betyda en hel del. Hos IVA som hos alla andra är det väl alltid en balans mellan ambitioner och resurser. Resurserna har för IVA:s del alltid varit för knappa. Det har alltid funnits så mycket värdefullt som skulle kunna ha gjorts men som dess värre inte har kunnat göras därför att pengarna inte har räckt.

IVA:s roll i samhället som ett neutralt, som ett objektvt organ till samhällets och näringslivets tjänst kommer att öka, och skälen är två. För det första vet vi att vi kommer att få uppleva - jag har sagt det i denna kammare många gånger förut - allt kortare produktcyklar som förändrar arbetslivet tekniskt, ekonomiskt och, vilket inte är det minst viktiga, även mänskligt. För det andra får vi räkna med strukturella förändringar som gör att sysselsättningsansvaret framför allt kommer att åvila sådana branscher som orkar upprätthålla konkurrenskraften trots den svenska kostnadsutvecklingen, trots den svenska inflationen.

Men vi måste ju ha någonting att strukturera om oss till, och IVA har här en stor och ökande roll, som alltså på grund av för knappa medel icke kan utföras på ett sätt som skulle behövas. IVA är ofta initiativtagare till utredningar. IVA försöker uppmärksamma den situation som vi över huvud taget upplever, de förändringar som gör att vi måste tänka litet annorlunda än vi gjorde tidigare. IVA kan vara katalysator för idéer som kommer från utlandet. Man kan vara en god injektionspumpa för ett nytt tänkande. Tyvärr vill inte utskottet och tyvärr vill inte statsmakterna inse detta i full utsträckning. Jag tror att det är en snålhet som bedrar visheten.

Begär, fru talman, samhället att näringslivet skall kunna parera det förhållandet att den tid produkter får leva blir alltmer hektisk och allt kortare, och begär samhället att man skall strukturera om i ett alltmer

ökande tempo, då måste vi också ge möjligheter att investera i metoder och förändringar för att kunna nå detta mål. IVA är en mer och mer betydelsefull bit i detta mönster och behöver de medel som reservanterna yrkar.

Fru talman! Jag hemställer om bifall till reservationen.

I detta anförande – under vilket fru andre vice talmannen övertog ledningen av kammarens förhandlingar – instämde herrar Westberg i Ljusdal (fp) och Sjönell (c).

Herr REGNÉLL (m):

Fru talman! Det är fullt rimligt att herr Ericsson i Åtvidaberg, själv verksam inom näringslivet, sköt i förgrunden den nytta som Ingenjörsvetenskapsakademien gör just för näringslivet. Den omvittnades av honom på ett sådant sätt att det inte återstår mera att säga.

Vad man däremot kanske borde tillfoga är att Ingenjörsvetenskapsakademien gör nyttiga insatser också på många andra områden. Anslaget redovisas under industridepartementet, men man skulle strängt taget kunna tänka sig att det återfanns under rubriken "för flera huvudtitlar gemensamma utgifter". Den verksamhet som bedrivs inom Ingenjörsvetenskapsakademien är till gagn, för att bara ta något exempel, för socialdepartementet genom den avancerade forskning kring sjukhusteknik som har utförts där. Man skulle med skäl kunna få ett anslag över kulturbudgeten. Det är en gammal fin akademi, som själv har firat sitt 50-årsjubileum och som håller kontakt med motsvarande kulturella institutioner i utlandet. Man skulle också kunna tänka sig att utrikesdepartementets stat belastades med vissa anslag till IVA, som har tagit initiativ vilka lett till att våra beskickningar byggts ut med tekniska attachéer. Från början bekostade, om jag minns rätt, Ingenjörsvetenskapsakademien själv en sådan attaché i Moskva. Man har också varit huvudman för internationella symposier och konferenser – en mycket uppmärksammas konferens om kraftförsörjningen hölls för bara någon vecka sedan.

Det är synpunkter av detta slag som gjort att flera har tyckt att det vore väl motiverat med ett högre anslag från statens sida till Ingenjörsvetenskapsakademien. Ibland brukar man göra en viss avvägning mellan det statliga bidrag som utgår och de medel som den som skall åtnjuta statsbidraget lyckas mobilisera från annat håll. Ingenjörsvetenskapsakademien har varit framgångsrik i sina försök att skaffa inkomster från annat håll. Jag vill inte uttala som en misstanke att man av det skälet hållit nere statsbidraget, men med hänvisning till den norm som ibland tillämpas tycker man nog att den aktivitet som Ingenjörsvetenskapsakademien själv lagt i dagen skulle kunna resultera i den uppskattning från det allmännas sida som det föreslagna högre bidrag – de 800 000 kronorna – skulle innebära.

Herr SVANBERG (s):

Fru talman! Låt mig konstatera att några motsatta uppfattningar i fråga om behovet och värdet av forsknings- och utvecklingsarbete inte

Nr 74

Fredagen den
30 april 1971

Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien

Fredagen den
30 april 1971

Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien

råder mellan utskottets majoritet och reservanterna. Det gäller anslaget till Ingenjörsvetenskapsakademien, och jag vill påminna riksdagens ledamöter om att vi under punkten 16 har beslutat om anslag från samhällets sida till styrelsen för teknisk utveckling och att det där blir ett ökat bidrag i förhållande till föregående år. Det är de stora posterna som går den vägen till forskning och utveckling.

IVA får ett anslag på 570 000 kronor till sin centrala administration – en ökning med 35 000 kronor sedan förra året. I motionen framhålls det att IVA också behöver andra medel, framför allt till sådana forskningsprojekt som inte har framlagts med ordentlig plan o. d. Man kan konstatera att det utgår betydande anslag från styrelsen för teknisk utveckling till IVA och att IVA utöver de 570 000 kronor som riksdagen nu, förutsätter jag, kommer att anvisa också har bidrag från svenskt näringsliv och även kan utnyttja avkastningen på fonder som rör sig om 12 miljoner kronor, såsom framhålles i motionen. En sådan fond torde ge ungefär 1 miljon i avkastning.

Jag konstaterar alltså att här finns betydande medel för IVA till just den verksamhet som det talas om och att det för planerade långsiktiga projekt finns möjligheter till anslag via styrelsen för teknisk utveckling. Utan att på något sätt förringa IVA:s betydelse och insatser konstaterar jag att propositionens förslag är i allt väsentligt riktigt och värdefullt, och utskottsmajoriteten föreslår att det förslaget bifalles.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ericsson i Åtvidaberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 13 punkten 19 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Ericsson i Åtvidaberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 163
Nej – 155
Avstår – 1

Punkterna 20–27

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 8 Åtgärder till förmån för importkonkurrerande hemmamarknadsindustrier

Nr 74

Fredagen den
30 april 1971

Föredrogs näringsutskottets betänkande nr 14 i anledning av motioner om åtgärder till förmån för importkonkurrerande hemmamarknadsindustrier.

Åtgärder till förmån för importkonkurrerande hemmamarknadsindustrier

I detta betänkande behandlades

dels motionen 1971:1081 av herr Magnusson i Borås m. fl., såvitt gällde hemställa att riksdagen skulle hos Kungl. Maj:t begära att inom ramen för GATT och EFTA licensgivningen av importen från låglöneländer tillämpades så att fortbeståndet av eljest livskraftiga svenska industrigrenar och sysselsättningen inte äventyrades samt att en begränsning av importkontingenterna för dylika länder vidtogs där så befanns möjligt,

dels motionen 1971:1092 av herr Sjönell m. fl., vari hemställdes att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till riksdagen angående de problem som den importkonkurrerande hemmaindustrin ställdes inför i samband med den ökande konkurrensen från importerade varor samt angående övriga problem i samband med pågående strukturomvandling inom näringslivet.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen skulle avslå motionen 1971:1081, såvitt nu var i fråga,
2. att riksdagen skulle avslå motionen 1971:1092.

Reservationer hade avgivits

1. såvitt gällde *importbegränsande åtgärder* av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Sjönell (c) och Hovhammar (m) samt fru Hambræus (c), vilka ansett att utskottet under 1 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1971:1081 i förevarande del hos Kungl. Maj:t skulle anhålla att frågan om åtgärder till skydd mot lågprisimport prövades i enlighet med vad reservanterna anfört,

2. såvitt gällde *de importkonkurrerande hemmamarknadsindustriernas situation i allmänhet* av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Ericsson i Åtvidaberg (fp), Sjönell (c) och Hovhammar (m) samt fru Hambræus (c), vilka ansett att utskottet under 2 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1971:1092 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning angående de importkonkurrerande industriernas problem i enlighet med vad reservanterna anfört.

Herr SJÖNELL (c):

Fru talman! Senare års utveckling av näringslivet i vårt land, speciellt på industrisidan, har riktat strålkastarljuset på en mycket väsentlig del av vår industri, som i dagens debatt tyvärr kommit litet i skymundan, detta trots att man på ledande regeringshåll i olika sammanhang har markerat

*Åtgärder till för-
mån för import-
konkurrerande
hemmamarkands-
industrier*

ett intresse för just den delen av industrin. Vad jag här syftar på är det som man brukar kalla för den importkonkurrerande hemmamarknadsindustrin; jag tror att vi kan hålla oss till den enklare termen hemmaindustrin.

I statsverkspropositionen, där vårt ekonomiska läge analyseras och där man gör prognoser och fastställer perspektivet framåt i tiden, står på ett ställe en utomordentligt väsentlig mening. Den lyder så här: "De centrala målen för den ekonomiska politiken 1971 är givna: full sysselsättning, fortsatt hög tillväxttakt, jämnare inkomstfördelning samt bättre regional balans. Härtill kommer kravet på stabilisering av prisnivån. Om dessa målsättningar skall kunna uppfyllas också på längre sikt är en grundläggande förutsättning att jämvikten i vår bytesbalans med omvärlden kan återställas." Ja, fru talman, i dessa få ord har väl hela den ekonomiska situationen för dagen fångats.

Det finns många skäl att särskilt uppmärksamma just vår hemmaindustri. Man skulle nästan kunna skriva en avhandling om dess betydelse och nödvändigheten av att slå vakt om den. Jag skall försöka fatta mig kort och bara nämna några av de som jag tycker väsentligaste anledningarna till att slå vakt om hemmaindustri.

Den har först och främst en utomordentligt stor betydelse som importkonkurrerande industri. Sverige är ju ett land med ett mycket stort handelsutbyte, med en mycket hög utrikeshandelandel. Grundförutsättningen för att ett sådant land skall kunna fungera även på exportmarknaden är att den importkonkurrerande hemmamarknadsindustrin är effektiv, stabil och utvecklingsduglig. Hemmaindustri måste ju ha och har den allra största betydelse för vår bytesbalans- och handelsbalansutveckling, för valutareserven, etc.

Man kan fråga sig: Vad tjänar det till om man med enorma ansträngningar och stora investeringar lyckas få upp exportvolymen exempelvis 10 procent, om man samtidigt låter hemmaindustri få vidkännas en tillbakagång med samma procenttal, 10 procent? Vi har under senare år upplevt en rad företagsnedläggningar som har drabbat just hemmaindustrierna.

Vad dessa procenttal innebär framgår mycket klart av några siffror i handelsstatistiken. År 1968, som är det senaste året med jämförbara siffror, uppgick industrins totala produktionsvärde till ca 84,5 miljarder kronor. Jag vill då anmärka att man ur den statistiken har rensat bort värdet av servicenäringarnas tjänster; det är alltså den industriella produktionen det är fråga om. Samtidigt var exportvolymen av storleken 24,5 miljarder kronor. Verkningarna om man med enorma ansträngningar får upp exportvolymen 10 procent och samtidigt låter hemmaindustri gå tillbaka med samma procenttal – belyses av just dessa siffror.

En annan faktor som gör att vår hemmaindustri är så enormt betydelsefull är dess roll som underleverantör. Den moderna tidens industriella utveckling både här hemma och i de stora industriländerna har visat att man inte kan klara sig bara med stora industrikoncerner, med mammutföretag av olika slag. Ett sådant mammutföretag är på något sätt, i varje fall i ett visst avseende, något av en koloss på lerbotten. Det förutsätter nämligen förekomsten av en rad underleverantörer för att

kunna existera och för att kunna fungera verkligt effektivt. Det finns många siffror som belyser detta förhållande. Jag skall nöja mig med att säga att ett par av världens allra största industrier, sådana som t. ex. General Electric och Du Pont i Amerika, håller sig med cirka 40 000 respektive 30 000 underleverantörer. Vi kan gå till vårt eget land och ta en sådan koncern som Volvo, som för att kunna fungera så effektivt som den otvivelaktigt gör, behöver ungefär 1 000 underleverantörer, huvudparten här i Sverige, men de finns även i grannländerna. I detta avseende är alltså vår hemmaindustri utomordentligt betydelsefull; den intar med andra ord en nyckelposition. Vi kan inte låta utvecklingen gå därhän, att hemmaindustrierna försvinner som underleverantörer – i så fall slår vi också benen av våra stora industriers, framför allt våra exportindustriers, möjligheter att fungera effektivt och utvecklas.

Ytterligare ett skäl för att slå vakt om och försöka stärka hemmaindustrin är den lokaliserings- och regionalpolitiska aspekten. Vi gör stora insatser på detta område, och det finns inte nu anledning att närmare gå in på den saken i annan mån än att vi noterar, att en framgångsrik regionalpolitik förutsätter att man har tillgång till i första hand mindre och medelstora industrier, vilka i allmänhet fungerar som hemmaindustrier. Det är hemmamarknadsindustrierna som bär upp våra regionalpolitiska insatser och möjliggör att dessa kan få effekt. Det finns även ur den synpunkten stor anledning att förstärka hemmaindustrin.

Som en liten parentes – kanske något utanför ämnet – vill jag, fru talman, anmärka att den stora Folkrepubliken Kina med 700 à 800 miljoner människor under senare tid satsat oerhört hårt på att utveckla sin hemmaindustri. Man har i en ganska fantastisk omfattning satsat på att etablera just småindustrier runt om i detta jätterike. Man har därmed nått två effekter: man har lyckats öka produktionen på ett ganska häpnadsväckande sätt, och man har fått önskvärda regionalpolitiska effekter som uppenbarligen är minst lika värdefulla och nödvändiga i detta land som i vårt avsevärt mindre land. Jag vill därmed, fru talman, inte dra upp någon debatt om den kinesiska folkrepublikens näringspolitik i allmänhet – det finns ingen anledning härtill – utan vill bara notera att det finns många bra saker även där, liksom på andra håll i världen, som man kan försöka lära sig något av.

Den sista faktor jag vill nämna som ett skäl för en förstärkning av hemmaindustrin är beredskapssynpunkten. Mycket skulle kunna sägas om detta, men det räcker med att framhålla att vi icke kan vara säkra på att undslippa en avspärning av det slag som vi råkade ut för under senaste världskriget. En sådan kan komma förr och den kan komma senare, men vi måste ha beredskapen. Blir vi avspärrade måste vi ha någonting att äta, och vi måste ha någonting att klä oss med. Det finns även en rad andra nyttigheter som vi nödvändigtvis måste ha tillgång till. Detta förutsätter en väl fungerande hemmaindustri. Vi måste med andra ord vara självförsörjande på en rad områden.

De allmänna förutsättningarna måste utredas, har vi sagt i vår motion. Här kommer alla möjliga områden in i bilden: skattepolitiken, näringspolitiken – regional- och lokaliseringspolitiken har jag redan talat om – och en rad andra liknande saker. Man måste, så som vi föreslagit i

Fredagen den
30 april 1971

*Åtgärder till för-
mån för import-
konkurrerande
hemmamarknads-
industrier*

motionen, söka få till stånd ett övergripande program där man sammanvägt de insatser som samhället gör på olika områden och som i det långa loppet – och förresten även på kort sikt – kan stärka hemmaindustrin. Nu görs punktinsatser på olika områden som sorterar under olika departement, och det är nödvändigt att man gör en sammanvägning av alla insatser. Framför allt, fru talman, är det nödvändigt att man har en klart definierad och fastlagd målsättning som syftar till att garantera existensen och utvecklingen av en stark hemmamarknadsindustri.

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna.

I detta anförande instämde herr Andersson i Örebro (fp), fröken Pehrsson (c), fru Nilsson i Kristianstad (c), herrar Henmark (fp), Eriksson i Bäckmora (c), Boo (c) och Kristiansson i Harplinge (c), fru Olsson i Helsingborg (c) samt herr Ernulf (fp).

Herr MAGNUSSON i Borås (m):

Fru talman! Under ett flertal år har jag tillsammans med några andra motionärer påvisat hur ojämn konkurrensen är för de många importkonkurrerande näringsgrenarna i vårt land. Yrkande om åtgärder till förmån för dessa industrier ingår i år i vår mera omfattande näringspolitiska motion nr 1081.

Denna konkurrens åstadkommes främst från sådana länder som tillämpar en alldeles särskilt låg arbetslön. Även genom import från länder där man icke har en fast valuta utan omväxlingar sker till helt svarta kurser uppstår ett skevt konkurrensförhållande. Det gäller också diktaturländer där en rent politisk prissättning förekommer. Jag tror att det är angeläget för vårt land liksom för alla andra industriländer att skydda sig mot detta. När man emellertid jämför importsiffrorna från andra industriländer med vad vi importerar förstår man att andra länder tillämpar begränsningar på ett eller annat sätt. Vi har i vår motion i en tabell redovisat att vårt land ligger ibland ända upp till 20 å 25 gånger högre vad gäller importsiffrorna än andra länder som är bundna av samma handelspolitiska förpliktelser som Sverige. Vi menar att det i längden inte kan få fortgå på det sättet, utan vårt land bör också i större utsträckning använda sig av de möjligheter som finns till att göra importbegränsningar. Insatser sätts ofta in alldeles för sent, vilket innebär att en stabilisering kommer till stånd först sedan skadan är skedd. Ett sådant system ger inte det nödvändiga skydd som vi borde ha.

Vi har i år ett betydligt större antal reservanter än vi tidigare haft. Bakgrunden härtill är väl att man inte vågar ta på sitt ansvar att så många företag inom olika branscher i vårt land håller på att försvinna. Ur beredskaps- och sysselsättningssynpunkt är det nödvändigt att vi försöker slå vakt om den näringsverksamhet som byggts upp i vårt land. Det är ganska lätt att lägga ned företag, men det är inte lika lätt att starta nya.

Fru talman! Jag har inte för avsikt att ytterligare motivera min ståndpunkt; den finns noggrant motiverad i motionen. Jag går därför inte ytterligare in på dessa problem utan nöjer mig med att yrka bifall till de två reservationer som är fogade till utskottets betänkande.

I detta anförande instämde herr Hovhammar (m).

Herr SVANBERG (s):

Fru talman! Det betänkande vi nu behandlar gäller två motioner som båda handlar om vår hemmaindusti och dess problem ur litet olika synvinklar, men jag tycker att man kan behandla dem i ett och samma betänkande och anförande.

Som ett gammalt frihandelsland med stort intresse för internationell varuutbyte har vi naturligtvis en del problem att möta i fråga om importen från länder som kan producera vissa varor mycket billigare än vad vi kanske kan göra här hemma. Vi är bundna av stadgan och åtagandena inom såväl GATT som EFTA, och möjligheterna att laborera inom ramen för GATT och EFTA är icke alltför stora när det gäller att i viss mån skydda hemmaindustrin.

Låt mig konstatera att det finns skäl att ha ett visst skydd för hemmaindustrin, även om vi i princip är öppna för en frihandel över hela världen. Vi måste av beredskapsskäl ha en viss produktion – i det här fallet av textilier och skor – och beredskapssynpunkten måste beaktas genom att vi där bevarar en del av våra industrier. Det finns anledning att så långt som möjligt inom ramen för stadgandena inom GATT och EFTA försöka åstadkomma det skydd som är möjligt att åstadkomma, och detta arbete följs kontinuerligt upp av kommerskollegium och regeringen.

Handelsministern har nyligen fått i uppdrag att tillsätta en utredning för att överse beredskapssynpunkterna. I ett tidigare betänkande redovisas denna utredning på följande sätt: Utredningsuppdraget skall i första hand gälla avvägningen mellan produktionsåtgärder och beredskapslagring och fördelningen av ansvaret i dessa sammanhang mellan staten och näringslivet. Sedan kommer det som speciellt rör denna fråga: "Med hänsyn till att det inom TEKÖ- och skoområdena föreligger risk för att självförsörjningsgraden sjunker till en alltför låg nivå bör enligt direktiven en analys utföras av den produktionsnivå som i kombination med kommersiell lagerhållning behövs för att upprätthålla en rimlig försörjningsberedskap på dessa områden." Vidare talas det om att utredningen skall bedrivas med en viss skyndsamhet.

Fru talman! Jag tror att riksdagen uppskattar om min motivering inte blir längre än så. Jag konstaterar bara att båda de här motionernas krav på sätt och vis har tillgodosetts genom den tillsatta utredningen, och i vart fall pågår ett samarbete mellan den och kommerskollegium, som ständigt sysslar med dessa frågor. Jag tror alltså att vi skall kunna åstadkomma ett vettigt skydd utan att en ny utredning behöver tillsättas. Jag vill poängtera att det med tanke på vår frihandel inte kan bli så stora marginaler.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Regnéll begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 74

Fredagen den
30 april 1971

*Åtgärder till för-
mån för import-
konkurrerande
hemmamarknads-
industrier*

Nr 74

Fredagen den
30 april 1971

Åtgärder till för- mån för import- konkurrerande hemmamarknads- industrier

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Regnéll begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 192
Nej — 118
Avstår — 7

Punkten 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Regnéll m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Regnéll begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Regnéll m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Regnéll begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 162
Nej — 150
Avstår — 2

§ 9 Anmäldes och bordlades

Finansutskottets betänkanden:

Nr 16 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1971:46 angående anslag för budgetåret 1971/72 till kostnaderna för premiering av visst frivilligt sparande jämte motion

Nr 17 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1970/71 i vad avser anslag inom finansdepartementets verksamhetsområde

Nr 18 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1971:69 angående fortsatt valutareglering jämte motion

Skatteutskottets betänkande:

Nr 26 i anledning av motioner angående avdrag för ökade levnads-kostnader vid bosättning på annan ort och för kostnader för resor mellan bostad och arbetsplats

Lagutskottets betänkanden:

Nr 9 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition (1971:12) med förslag till bostadsrättslag, m. m., dels motioner i ämnet, dels motion angående besittningsskyddet för hyresgäst vid överlåtelse av fastighet till kommanditbolag

Nr 11 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om exekutiv försäljning av fast egendom, m. m., jämte motioner

Utrikesutskottets betänkanden:

Nr 3 i anledning av motioner om upprättande av diplomatiska förbindelser med Tyska demokratiska republiken m. m.

Nr 4 i anledning av motion om upprättande av diplomatiska förbindelser med Demokratiska folkrepubliken Korea

Nr 5 i anledning av motioner om upprättande av diplomatiska förbindelser med Vatikanstaten

Nr 6 i anledning av motion om upprättande av diplomatiska förbindelser med Republiken Sydvietnams provisoriska revolutionära regering

Nr 7 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avgivande av förklaring enligt artikel 46 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

Socialförsäkringsutskottets betänkanden:

Nr 22 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående extra studiemedel för andra halvåret 1971

Nr 23 i anledning av motioner angående inkomstprövningsreglerna för kommunalt bostadstillägg m. m. till folkpension

Nr 24 i anledning av motioner om jämställdhet oavsett civilstånd inom folkpensioneringen

Socialutskottets betänkanden:

Nr 13 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avtal om verksamheten vid vanförestalterna och Eugeniahemmet m. m.

Nr 14 i anledning av motion om ekonomisk gottgörelse till fru Elin Johansson

Nr 15 i anledning av motion angående de hemarbetande kvinnornas situation

Kulturutskottets betänkande:

Nr 11 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag ur kyrkofonden, m. m. jämte motioner

Utbildningsutskottets betänkande:

Nr 10 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1971/72 till byggnadsarbeten samt inredning och utrustning av lokaler vid universiteten m. m. jämte motion

Jordbruksutskottets betänkanden:

Nr 29 i anledning av motion om fiskevårdande åtgärder i Vindelälven.

Inrikesutskottets betänkanden:

Nr 7 i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar inom inrikesdepartementets verksamhetsområde till regional utveckling jämte motioner

Nr 12 i anledning av motion angående ambulerande skrivbyråverksamhet.

§ 10 Anmäldes och bordlades följande motioner:

Nr 1459 av herr *Andersson* i Knäred *m. fl.*

Nr 1460 av herr *Bohman m. fl.*

Nr 1461 av herr *Hermansson* i Stockholm *m. fl.*

Nr 1462 av herr *Lindkvist m. fl.*

Nr 1463 av herr *Lundberg*

Nr 1464 av fru *Sundberg m. fl.*

Nr 1465 av herr *Turesson m. fl.*

Nr 1466 av herr *Ullsten m. fl.*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 103 med förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1942:429) om hyresreglering m. m. dels ändring i samma lag m. m.

Nr 1467 av herr *Henmark m. fl.*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 105 med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken, m. m.

§ 11 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor denna dag framstälts, nämligen av

Nr 213 Fru *Sundberg* (m) till herr utbildningsministern ang. beslutad försöksverksamhet med språkträning för invandrabarn i förskoleåldern:

När kan redovisning väntas för den av riksdagen beslutade försöksverksamheten med språkträning för invandrabarn i förskoleåldern?

Nr 214 Herr *Richardson* (fp) till herr utbildningsministern ang. bestridandet av doktoranders kostnader för deltagande i vissa kurser:

Är utbildningsministern beredd vidtaga sådana åtgärder, att universitetens och högskolornas medel "Särskilda åtgärder för forskarutbildning m. m." får användas att bestrida kostnader för doktoranders deltagande i kurser i extern regi och sålunda möjliggöra, att medlen kan utnyttjas optimalt?

Nr 215 Herr *Svensson* i Malmö (vpk) till herr statsministern om uppehållstillstånd för vissa brasilianska medborgare:

Vilken ställning intar regeringen till frågan om uppehållstillstånd för brasilianska medborgare som på grund av politisk förföljelse i hemlandet inkommit eller söker inkomma till Sverige?

§ 12 Kammaren åtskildes kl. 12.23.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 74

Fredagen den
30 april 1971
